

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Лукіянука Валентина Леонідовича «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави на уроках фізичної культури», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура)

Обґрунтування вибору теми дослідження. За даними різних джерел, кількість дітей, які мають різні хронічні захворювання протягом навчання у школі, збільшується у 2,5 рази. При цьому близько третини учнів початкової школи уже у цьому віці мають різні відхилення у стані здоров'я, тоді як лише до 20% випускників шкіл залишаються практично здоровими.

Відхилення у розвитку постави займають одне з провідних місць у структурі захворюваності дітей шкільного віку, причому з віком зафіксовано їх позитивну динаміку. Відомо, що порушення постави, окрім значного косметичного дефекту, створюють передумови для загального погіршення стану здоров'я, зниження темпів рухового розвитку, виникнення патологічних процесів в організмі школярів.

Переважає більшість випадків дефектів постави у молодших школярів має нестійкий функціональний характер, тобто успішно піддається корекції. Різними дослідженнями доведено, що за рахунок постійного застосування точно дозованих напружень м'язового корсету на основі навчання різних за координаційною структурою та спрямованістю рухів формуються навички утримання фізіологічно правильних положень тулуба у статичному і динамічному положеннях.

Однак поряд із достатньою розробленістю проблеми формування постави школярів, профілактики і корекції її порушень засобами рухових вправ досліджень, присвячених особливостям розвитку рухової функції дітей молодшого шкільного віку з відхиленнями у розвитку постави, у сучасній педагогічній теорії та практиці недостатньо. Питання розвитку координаційних здібностей школярів з відхиленнями у розвитку залишається відкритим, що зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з планом НДР галузі. Про важливість для галузі дисертаційного дослідження свідчить факт його виконання відповідно до тематичного плану та загальної проблеми наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Теорія і технологія навчання та виховання в системі освіти». Роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики фізичного виховання Факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я.

Тему дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 22 жовтня 2020 року) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 02 лютого 2020 року).

Найбільш істотні наукові результати дослідження. Найбільш істотними науковими результатами дослідження є аналіз теоретико-методичних основ розвитку координаційних здібностей школярів, які мають порушення постави у процесі фізичного виховання, що включає в себе сучасні підходи до організації фізичного виховання школярів, які мають відхилення у розвитку постави, особливості рухового розвитку дітей молодшого шкільного віку з дефектами постави, вплив порушень постави на навчання рухових вправ і розвиток рухових якостей школярів та координаційні здібності як основа рухової підготовки і особливості їх розвитку в учнів початкової школи. Вивчено руховий розвиток та рухову підготовленість школярів 7–10 років з різним станом постави, визначено взаємозв'язок рівня розвитку рухових координацій та стану постави учнів 1-4 класів. На цій основі розроблено методику розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушеннями постави, яка ґрунтується на урахуванні виду порушення постави хлопчиків та дівчаток (сколіотичної постави або сутулості), зокрема пов'язаних з ними характерних особливостей асиметрії хребта та інформативних різновидів рухових координацій, та експериментально доведено її ефективність. Запропоновано критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи з вадами постави на уроках фізичної культури, що враховують їх

мотивацію до занять руховими вправами, рівень та динаміку розвитку рухової та координаційної підготовленості, динаміку стану постави.

Ступінь обґрунтованості результатів дослідження, їхня вірогідність і новизна. Високий рівень достовірності і обґрунтованість наукових положень, висновків і результатів дисертації забезпечує достатня джерельна база дослідження, де опрацьовано 243 джерела, у тому числі 14 праць іноземною мовою. Масштабність проведеного дослідження, глибина аналізу різноманітних джерел забезпечують достовірність отриманих особисто автором результатів дисертації та вірогідність її наукових висновків і рекомендацій. Наукова новизна роботи полягає в тому, що автором *уперше* виявлено взаємозв'язок між рівнем прояву рухової координації та станом постави учнів молодших класів, розроблено і обґрунтовано методику розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави, запропоновано критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 1–4 класів з вадами постави на уроках фізичної культури; *удосконалено* зміст навчальної програми з фізичної культури для учнів початкових класів, які мають різні порушення постави, систему педагогічного контролю на уроках фізичної культури молодших школярів з вадами постави; *подальшого розвитку дістали* питання щодо рухового розвитку, стану постави та рухової підготовленості дітей молодшого шкільного віку, шляхів підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для учнів початкової школи з порушенням постави.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основний зміст роботи повною мірою викладено в 11 публікаціях, серед них 6 статей у фахових наукових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному фаховому науковому виданні, 3 публікації апробаційного характеру та 1 публікація, що додатково відображає результати дослідження.

Значущість результатів досліджень для теорії і практики. Отримані результати апробації в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти методики розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави служать базовим підґрунтям для підвищення ефективності змісту уроків фізичної культури, системи педагогічного контролю

навчальних досягнень школярів молодших класів з порушенням постави. Теоретико-методичні положення дисертаційної роботи можуть бути основою для оновлення змісту лекційного матеріалу дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання», «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» для студентів фізкультурного профілю.

Рекомендації з використання результатів досліджень. Матеріали дослідження можуть бути використані в процесі фізичного виховання школярів, у процесі навчання студентів факультетів фізичного виховання, а також для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів фізичної культури, педагогічних працівників у системі післядипломної освіти. Практичний доробок дослідження може бути адаптований для організації занять лікувальною фізичною культурою в реабілітаційно-лікувальних закладах та оздоровчих центрах для дітей, які мають різні порушення постави.

Загалом дисертація свідчить про високий рівень підготовки дисертанта, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що дозволило обґрунтувати стан наукової розробки теми і розв'язати основні дослідницькі завдання.

Зауваження і недоліки роботи. Поряд з позитивною стороною дисертаційної роботи є недоліки та дискусійні питання:

1. Перший розділ дисертаційної роботи присвячено аналізу і узагальненню даних науково-методичної літератури. При цьому опрацьовано достатньо велику кількість джерел, що в основному спрямовані на вивчення робіт, пов'язаних із організацією освітнього процесу фізичної культури у початковій школі, зокрема з розвитком координаційних здібностей учнів молодших класів, віковими особливостями рухового розвитку дітей 6–10 років. Бажано було б представити більшу кількість наукових досліджень, присвячених проблемі порушень постави у школярів різних вікових груп.

2. У дисертації на с. 121 представлено модель методики розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави (рис. 2.10). Класично прийнято у графічних моделях застосовувати три компоненти освітнього процесу: мотиваційний, або мотиваційно-цільовий,

діяльнісний або операційно-діяльнісний, а також контрольний або контрольньо-результативний. В авторській моделі відсутній контрольний компонент. Виникає питання: чому включено лише мотиваційний та діяльнісний компоненти?

3. У роботі існують розбіжності у тлумаченні наукових понять: анатомічні, фізіологічні, біомеханічні, теорії і методики фізичного виховання, а саме тлумачення таких понять, як здібності, якості та ін. Так, маємо наукове обґрунтування термінів: рухова функція, опорно-руховий апарат, рухова діяльність та рухова активність, а також формування рухових умінь і навичок, але у тексті присутні терміни: фізичні здібності, фізичні якості, фізичний розвиток, фізичні вправи тощо. На нашу думку, правильно було б використовувати такі терміни, як рухові або м'язові, замість фізичні.

4. У таблицях 2.2, 2.3 (с. 90), 2.4 (с. 91) не наведено інформацію про кількість досліджуваних за віковими та статевими групами.

5. Підрозділ 2.3 «Методика розвитку координаційних здібностей учнів початкової школи з порушенням постави» має обсяг 40 сторінок (117-157), де представлено багато загального і теоретичного матеріалу. Це стосується і даних, що присутні у таблиці 2.8 (с. 135), а саме: широкий діапазон складності вправ для розвитку координаційних здібностей: 30-60% від індивідуального доступного рівня (2), широкий діапазон їх тривалості: від 1-5 с до 180 с в залежності від координаційної складності та інтенсивності рухових завдань (3) та ін. Бажано було б конкретизувати і диференціювати дозування рухових навантажень під час розвитку координаційних здібностей, а у додатку навести приклади комплексів рухових вправ для розвитку координації рухів учнів початкової школи з порушенням постави.

6. У таблицях 3.1 і 3.2. (с. 179, 180) представлено критерії оцінювання рухових здібностей учнів 7-8 та 9-10 років з порушенням постави. Однак у таблицях не подано дані про кількість досліджуваних за віком та статтю.

7. У тексті зустрічаються друкарські помилки.

Загальні висновки. Отже, дисертаційна робота Лукіянука Валентина Леонідовича «Розвиток координаційних здібностей учнів початкової школи з

порушенням постави на уроках фізичної культури» є самостійною і цілком завершеною працею, що характеризується актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю, містить значні наукові доробки, що повною мірою висвітлено в наукових публікаціях автора.

Дисертаційна робота за своїм змістом, рівнем новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів відповідає встановленим вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06.03.2019 р., а її автор – Лукіяничук Валентин Леонідович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура).

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук, професор,

дійсний член (академік) НАПН України,

професор кафедри педагогіки,

психології та методики фізичного виховання

Микола НОСКО